MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
JOSEPH AZZOPARDI

Seduta ta' l-14 ta' Dicembru, 2011

Citazzjoni Numru. 299/2010

Ines Calleja

-vs-

Awtorita' għat-Trasport f'Malta

Il-Qorti

Rat ir-rikors ġuramentat ippreżentat fit-30 ta' Marzu 2010 li permezz tiegħu l-attriċi ppremettiet:

Illi hija għandha l-pussess ta' porzjoni art ta' kejl superfiċjali ta' ċirka erbat elef u ħames mitt metru kwadru (4,500m^2) liema art tinsab fil-limiti taż-Żurrieq u tikkonfina mill-Majjistral ma' Valletta Road, mill-Grigal ma' Triq Dun Ġużepp Barbara li tagħti għal Ħal Kirkop u mill-Lbiċ ma' proprjeta' ta' terzi, liema proprjeta' hija ndikata bl-ittri A, B, C u D fuq il-pjanta u *aerial photograph* hawn annessi.

Illi fil-11 ta' Frar 2010, l-intimat daħal ġol-proprjeta' tal-esponenti bl-inġenji u għamel ħsara fir-raba', ħaffer kanal, u bena pedamenti ta' ħajt ġewwa l-istess għalqa aktar 'il ġewwa mill-ħajt estern u neħħa żewġ filati ġebel mill-ħajt li jifred l-imsemmija għalqa mit-triq li tagħti għal Ħal Kirkop.

Illi dan sar abbużivament u llegalment u mingħajr il-kunsens tal-esponenti u b'hekk l-Awtorita' intimata kkommettiet spoll vjolenti.

Għaldaqstant l-esponenti titlob li din l-Onorabbli Qorti m'għandhiex:

1. Tiddikjara li l-Awtorita' intimata kkommettiet spoll fuq proprjeta' fil-pussess tar-rikorrenti; u konsegwentement

2. Tordna lill-Awtorita' intimata sabiex tirriprestina l-proprjeta' tal-esponenti fl-istat li kienet anterjorment għall-istess spoll kompriż ir-repristinazzjoni tal-*boundary wall* tal-esponenti li jiġi faċċata ma' Valletta Road, Żurrieq tal-istess kwalita', daqs u għoli li kien qabel, fi żmien qasir u perentorju li jiġi hekk prefiss; u fin-nuqqas

3. Tawtorizza lill-esponenti tagħmel dawk ix-xogħolijiet bi spejjeż tal-intimati taħt dawk il-provvedimenti li din il-Qorti jogħġobha timponi.

Bl-ispejjeż kontra l-Awtorita' intimata kompriżi dawk ta' Mandat ta' Inibizzjoni Numru 230/2010 u b'riżerva għall kull azzjoni ulterjuri spettanti lill-esponenti, liema intimati huma minn issa nġunti għas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni maħlufa tal-attriċi u l-lista tax-xhieda.

Rat ir-risposta ġuramentata tal-awtorita' konvenuta ppreżentata fis-16 ta' April 2010, li permezz tagħha eċċepiet:

Illi t-talbiet attriċi huma nfondati fil-fatt u fid-dritt u għandhom jiġu responti bl-ispejjeż kontra tagħha, u dana

billi *in linea* preliminari l-attriċi għandha tipprova li hija effettivament kellha l-pussess tal-art mertu tal-każ;

Illi subordinatament u mingħajr preġudizzju għall-premess l-Awtorita' intimata mhix persuna fiżika kwindi ma tista' qatt tikkometti spoll kif allegat mill-attriċi;

Illi subordinatament u bla preġudizzju għall-premess, l-allegat azzjoni ta' spoll ma saritx mill-esponenti u *di piu* mingħajr l-awtorizżazzjoni jew ordni tal-istess esponenti;

Illi sussidjarament u bla preġudizzju għall-premess, il-każ in mertu jirrigwarda *se mai* għemil amministrattiv u għalhekk l-attriċi kellha tinkwadra l-azzjoni tagħha skond l-Artikolu 469A tal-Kap 12.

Salvi eċċezzjoni ulterjuri.

Rat id-dikjarazzjoni maħlufa tal-awtorita' konvenuta u l-lista tax-xhieda.

Semgħet il-provi;

Rat l-atti proċesswali u l-verbal tas-seduta tal-21 ta' Ottubru 2011 fejn il-kawża tħalliet għas-sentenza wara li l-Qorti ddikjarat magħluqa l-provi tal-awtorita' konvenuta;

Ikkunsidrat;

Illi kif jidher ċar mir-rikors promotur din hija kawża ta' spoll. L-attriċi qed issostni li l-awtorita' konvenuta daħlet fi proprjeta' tagħha li għaliha għamlet referenza fl-istess rikors u li bidlet ħajt tas-sejjiegħ b'ħajt ieħor f'post differenti minn qabel. Kif hu magħruf huma tlieta l-elementi rikjesti biex azzjoni ta' spoll tirnexxi, u ċjoe':

1. il-pussess - ***possedisse****;*

2. l-azzjoni spolljattiva li tkun saret bil-moħbi jew kontra l-volonta tal-attur – ***spoliatum fuisse****;* u

3. Li l-azzjoni ssir fi żmien xahrejn minn meta jkun se l-ispoll – ***infra bimestre deduxisse***.

Illi l-awtorita' konvenuta qed tikkontesta li l-attriċi kellha l-pussess in kwistjoni; tgħid ukoll qabel xejn hija ma kkomettietx l-atti allegati mill-attriċi u wisq inqas bl-awtorizżazzjoni tagħha, u *se mai* l-attriċi kellha tipproċedi *ai termini* tal-artikolu 469A tal-Kapitolu 12, u ċjoe' tattakka l-għemil amministrattiv. Dwar din l-eċċezzjoni l-Qorti mill-ewwel tiddikjara li ma taqbilx. Ma hemm xejn fil-liġi li ma jħallix lil xi ħadd jipproċedi bl-azzjoni ta' spoll jekk iħoss li għandu jagħmel dan anke fil-konfront ta' awtorita' pubblika. It-tieni eċċezzjoni hija fis-sens li bħala persuna morali l-Awtorita' ma tistax tikkometti spoll. Iżda anke din l-eċċezzjoni qed tiġi respinta peress li fejn jirriżultaw *atti f'isem ... soċjeta' u fl-interess tal-istess soċjeta' li jikkostitwixxi spoll hija s-soċjeta' li tkun responsabbli għall-ispoll.* (sentenzi fl-ismijiet **"Albert Mizzi nomine vs Rev. Prof. George Schembri"** – Qorti tal-Appell 4 ta' Frar 1992 – u **"Alfred Fenech vs Michaelangelo Fenech"** 3 ta' Ottubru 2003 Prim' Awla).

Illi fil-fehma tal-Qorti għalhekk il-kwistjoni prinċipali f'din il-kawża hija jekk l-attriċi kellhomx il-pussess rikjest mill-liġi u jekk sarx l-att spoljattiv mill-Awtorita'. Fil-kawża deċiża mill-Qorti tal-Appell fit-28 ta' Mejju 1956 fl-ismijiet **"Vincenzina Cassar et vs Annetto Xuereb Montebello"** l-istess Qorti qalet illi:

"Il-ġurisprudenza tat-Tribunali tagħna dejjem kienet kostanti fl-interpretazzjoni ta' dawn il-liġijiet fis-sens li l-azzjoni ta' spoll hija 'di ordine pubblico', unikament u esklussivament intiża biex timpedixxi li wieħed jagħmel ġustizzja b'idejh mingħajr l-intervent tat-tribunal ċivili u tipprevjeni l-konsegwenzi deplorevoli ta' aġir simili. Għalhekk il-liġi tivvjeta l-allegazzjoni ta' kwalsiasi eċċezzjoni li ma tkunx dilatorja kontra r-reintegrazzjoni u tiċċirkoskrivi l-eżami tal-Qorti għal-fatt biss tal-pussess u tal-ispoll denunzjat. Ir-reintegrazzjoni għandha dejjem tiġi ordnata mill-Qorti, kwantunkwe l-pussess jista' jkun vizzjat u min jikkometti l-ispoll ikun il-veru proprjetarju tal-ħaġa li minnha l-possessur tagħha jkun ġie spolljat."

Illi f'din is-sentenza l-Qorti ċċitat sentenza riportata fil-**Volum XXXIII-ii-83** illi irriteniet *'che la reintegrazione dovra' essere dalla Corte ordinate, comunque viziato possa essere il possesso dell' attore, comunque il citato possa essere il vero propietario della cosa di cui l' attore avesse sofferto lo spoglio; sicche' l' indagine intormo alla legittimita' del possesso, da farsi in altra sede, tornerebbe oziosa in questo giudizio'.*

Illi fis-sentenza **"Delia vs Schembri"** (Prim' Awla – 4 ta' Frar 1958) ġie ritenut illi:

"L-azzjoni ta' spoll iservi biex tipproteġi il-pussess, ikun x'ikun ... li jiġi vjolentement jew okkultament meħuda mingħand il-possessur jew detentur u ġie deċiż kemm-il darba li tapplika wkoll għat-tutela tal-kważi pussess tad-drittijiet legali u hija inerenti għall-fatt ta' min b'awtorita' privata ... jagħmel għad-dannu ta' terza persuna att li għalkemm jista' jkollu dritt għalih ma jistax jeżerċitah mingħajr intervent tal-Qorti."

Illi fi kliem **Pacifici Mazzoni** spoll vjolent huwa *"qualunque atto arbitrario che per forza privata si compia contro la volontarieta' dello spogliato"*. (**Vol III Sez. 52**).

Illi kif ukoll intqal fil-kawża **"Margherita Fenech vs Pawla Zammit"** deċiża fit-12 ta' April 1958:

"L-actio spolii hija radikata pjuttost fuq l-esiġenzi ta' utilita' soċjali milli fuq il-prinċipju assolut ta' ġustizzja hija eminentement intiża l-protezzjoni ta' kwalunkwe pussess u jiġi impedut liċ-ċittadin privat li jieħu l-liġi f'idejh; b'mod li l-fini tagħha huwa dak li jiġi restawrat l-istat tal-pussess li jkun ġie skonvolt jew turbat."

Illi wieħed ukoll isib dikjarat illi:

"Kif kellha okkażjoni tesprimi ruħha l-Onorabbli Qorti tal-Appell, l-indaġini li trid issir hija waħda limitatissima, rigoruża u skarna u ma tinsab f'ebda leġiżlazzjoni oħra u kompliet tghid illi għalhekk indaġinijiet ibbażati fuq x'jgħidu

u ma jgħidux ġuristi u awturi Francizi u Taljani huma għal kollox irrilevanti u inapplikabbli fil-kuntest tal-ordinament ġuridiku taghna" – Appell Ċivili – **"Cardona vs Tabone"** – deċiża fid-9 ta' Marzu 1992.

Illi f'din il-kawża l-unika prova dwar il-pussess ressqitha l-attriċi *tramite* żewġha Frank Calleja li xehed fil-5 ta' Lulju 2010 u fis-17 ta' Ġunju 2011 u kkonferma sija l-pussess tal-ambjenti u sija l-ispoll kommess mill-awtorita' konvenuta u l-Qorti m'għandhiex għalfejn tiddubita mill-veraċita' tad-depożizzjoni tiegħu. Da parti tagħha l-Awtorita' ma ressqet ebda prova konvinċenti għall-kuntrarju ta' dan; hija donnha qed tgħid li kienet awtorizzata permezz ta' xi ordni ta' esproprjazzjoni illi fil-fatt ġiet esebita fl-atti tal-mandat ta' inibizzjoni li ġie allegat mal-proċess; jidher ċar pero' li meta saret l-ordni, l-att spoljattiv kien ġja' sar – dan sar fi Frar 2010 u l-ordni nħarġet f'Marzu tal-istess sena. Ma ġewx intavolati risposti ġuramentati oħra fil-mori tal-kawża. Għaldaqstant it-talbiet attriċi jistħoqqilhom jiġu milqugħa.

Għal dawn il-motivi, il-Qorti tiddeċiedi din il-kawża billi tiċħad l-eċċezzjonijiet tal-awtorita' konvenuta u tilqa' t-talbiet kollha tal-attriċi. Għall-fini tat-tieni talba tipprefiġġi terminu ta' xahar. Il-Qorti tinnomina lil A.I.C. Mario Cassar sabiex jissorvelja x-xogħol.

L-ispejjeż tal-kawża jitħallsu mill-awtorita' konvenuta.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------